

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 96

číslo: 48

27. listopadu 2016

Cena: 8 Kč

Kulatá výročí reformace a tři setkání papeže Františka

V Den reformace 31. 10. sloužil papež František historicky poprvé, v rámci nadcházejícího 500. výročí luterské reformace, v katedrále ve švédském Lundu po boku prezidenta Světového luterského svazu (reprezentuje 72 mil. křesťanů v 145 luterských církvích) biskupa Muniba Younana a generálního sekretáře LWF Martina Jungeho společnou bohoslužbu. Bohoslužba byla sloužena podle liturgického pořadu vytvořeného dle publikace *Od konfliktu ke společenství - communiu*, vydané v r. 2013 na základě rozhovorů, které Římskokatolická církev a Světový luterský svaz vedou již 50 let.

Den poté, ve Svátek mučedníků a svědků Páně kázal papež v Malmö a též sloužil mši pro malou komunitu Římskokatolické církve (asi 2 % populace) ve Švédsku, které je většinou stále vyznáním luterské (cca 63 % populace). Setkal se i s historicky první arcibiskupkou Švédské luterské církve Antje Jackelen, což vedlo novináře při závěrečné tiskové konferenci k otázce ohledně svěcení žen. K dalšímu významnému tématu – intercommuniu, v němž mnozí očekávali posun, se vyjádřil předseda Pontifikální rady pro podporu křesťanské jednoty.

Již při přijetí zástupců CČSH, Českobratrské církve evangelické a Římskokatolické církve papežem Fran-

tiškem 15. 6. 2015 ve Vatikánu při příležitosti 600. výročí upálení M. J. Husa bylo zřejmé, že se významným směrem posouvá vztah Římskokatolické církve reprezentované papežem k církvím vzešlým z reformace. Tento posun byl zřejmý nejen ve vztahu k Husovi, který byl papežem Františkem nazván „reformátorem církve“. Papež vyzval k dalšímu „ideologicky nepodmíněnému bádání“, které bude sloužit „historické pravdě“. Zároveň kvitoval, že se po staletích sváru stává Hus „pohnutkou k dialogu“. Vyzval k „poznávání se, efektivní spolupráci a řešení sporných otázek s novým vhladem“. Vyzdvihl realitu „skutečného bratrství“
Dokončení na str. 4

Modlitba za národ

Svatý Bože, jsme tvé děti, neopouštěj nás v časech dobrých ani zlých, v časech prospěchu ani v časech strádání.

Žehnej naší zemi a našemu národu, aby hodnoty svobody a demokracie, které byly tak těžce vybojovány před dvaceti sedmi lety, zůstaly trvalou součástí našeho života.

Dej nám do srdcí tvou naději, vejdi do našich duší, ať se v naší zemi upokojí vášně, nenávist a osočování a lidé se opět začnou mít rádi.

Všemohoucí Bože, veď nás po tvých cestách Ducha, ať tvá pravda a láska skutečně vítězí nad lží a nenávistí, v nás i v celé společnosti.

Prosíme tě o to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.
K 17. 11. LP 2016 biskupský sbor Církve československé husitské

Nalézání tváře

Dočasný domov v kryptě litomyšlského kostela Nalezení sv. Kříže nalezla Madona z Osíka, nejstarší dochovaná řezba na našem území. Stalo se tak v expozici „Tvář. Příběh ztracení

a touha znovunalezení.“ Starobylá románská socha Madony s Dítětem byla objevena v roce 2010 nedaleko Litomyšle ve vesničce Osík. Výzkum ukázal, že se jedná o nejstarší dochovanou polychromovanou řezbu na našem území (vznik v letech 990 – 1180). Pochází pravděpodobně z mezí Francie a Švýcarska a typově se řadí k trůnicím Madonám s Ježíškem na klíně, k tzv. typu sedes sapientiae, trůnu Moudrosti. Téměř tisíciletý příběh sochy, navíc importovaný do českého prostředí z daleké ciziny, je prozatím zahalen tajemstvím a čeká na další bádání. Socha na sobě nese zranění z minulosti – chybí jí tvář. Pravděpodobně jí byla odtáta během obrazoboreckých bouří.

Novou, originální tvář vytvořil architekt Josef Pleskot. Mezi spoluvůrce konceptu výstavy patří i prorektor Univerzity Karlovy prof. Jan Royt. Tvář Madony naší doby si můžete v Litomyšli prohlížet do konce prosince. (© foto před uměleckou instalací: Martin Frouz, další informace a foto instalace na www.tvarilitomysl.cz)

VD

Adventní čekání

Vstoupili jsme do období adventu – období přípravy na příchod Pána, ale i doby čekání. I když jsme voláni k pokání, i když ve volání Jana Křtitele zní dost tvrdá slova, je to doba radostného čekání. Celým adventem zní jakoby nedočkavě volání: „Přijď, Pane Ježíši!“ Ale na Pána čekáme nejen v adventu.

Dalo by se říci, že křesťanství je takové „adventní“ náboženství – víra v budoucnost, kde budeme Boha vidět tvář v tvář. Karl Rahner dokonce řekl, že křesťan je opravdovým křesťanem jen tehdy, miluje-li budoucnost více než přítomnost. Ona ta budoucnost vlastně již v naší přítomnosti je obsažena, ale ještě ne v plnosti. Nazýváme ji milostí, Boží láskou a svatým Duchem. Vlastně po celou dobu života prožíváme advent, neboť čekáme Toho, který má ještě přijít. Čekání není nic oblíbeného a obvykle se z něj neradujeme a považujeme ho za ztrátu času. Ale přestože míváme k čekání negativní vztah, ono patří bytostně k víře, té izraelské i naší. Na Boha čekáme i v denním životě víry – na jeho přítomnost v modlitbě, na jeho tiché slovo či znamení, které by nás nasměrovalo tím správným směrem, na vyslyšení našich modliteb, na naplnění jeho zaslíbení. Nemůžeme si – a přiznejme si, že našťestí – nic z toho vynutit; musíme pokorně čekat na Boží čas a způsob odpovědi. Často jsme netrpěliví a nelíbí se nám to, ale čekáme-li s důvěrou, nadějí a trpělivostí, určitě se dočkáme. Na začátku Lukášova evangelia se setkáváme s velkými postavami víry, které čekají. Je to Simeon, který dlouho čekal na splnění Božího zaslíbení, že nezemře, dokud nevidí Mesiáše a ihned v malém Ježíšovi, kterého Marie s Josefem přinesli do chrámu, poznává zaslíbeného Mesiáše, bere ho do náručí a chválí Boha. Viděla jsem před časem na výstavě gotické

malby v Brně malý obrázek Simeona držícího malého Ježíše v náruči. Až se tajil dech, jak se na tom malém obrázku podařilo vystihnout nepopsatelný pokoj, smíření a radost, zářící ze Simeonovy tváře. Smíření, pokoj a radost pocházející z dlouho očekávaného naplnění Božího zaslí-

často čekání představujeme, ale je aktivní. Ví, že to, nač čeká, nějak tajemně roste, že se to už děje. Čekající člověk chce tomu dění být přítomen a je trpělivý. Je ochotný zůstat tam, kde je, a žít v dané situaci v důvěře, že je v ní něco skrytého, co se později ukáže. Zachariáš, Alžběta, Marie, Simeon i Anna byli přítomni v daném okamžiku, byli ostražití a pozorní, a proto mohli zaslechnout anděla.

Čekání je také otevřené.

Co to znamená?

To znamená, že s nadějí důvěřujeme, že se něco uskuteční, ale ne podle našeho přání, ale podle příslibu. Otevřené čekání znamená důvěřovat, že se mi stane něco, co převyšuje mou představivost.

Znamená to vzdávat se kontroly nad svou budoucností a nechat Boha určovat můj život. Čekání na Boha, trpělivě a důvěryplně, by tedy mělo být podstatnou součástí naší víry. Františkán Richard Rohr k tomuto tématu říká: „Boží lid je lákán samotným voláním daleko spíše než přímým patřením na Boží tvář, jistotou Boží odpovědi nebo spolehlivou přítomností Boží radosti. Pán je naší spravedlností nikoli tím, že nás naplňuje, ale tím, že nás volá odtud, kde právě jsme. Bůh nám říká, kdo jsme, tím, že nám říká, kým se staneme. A ono to nějak stačí. Funguje to! Přinejmenším to funguje u těch, kdo jsou schopni se naučit věřit slovy Alžběty: „A blahoslavená, která uvěřila, že se jí splní to, co jí bylo příslibeno od Pána“ (L 1,39-45).

Ale nečekáme jen my na Pána, ale také on na nás. Ano, daleko trpělivěji a láskyplněji čeká on na nás – na naši odpověď na jeho volání, dary, na jeho působení. Bůh se nám zjevuje v Ježíši jako ten, kdo čeká na naši odpověď. Právě v tomto jeho čekání se nám odhaluje intenzita Boží lásky. A tak čekání na Boha je také účast na Božím čekání na nás, a tak i účast na lásce Boží. Amen.

Ivana Macháčková

bení. Čeká Zachariáš s Alžbětou, čeká i Marie, i prorokyně Anna. Na začátku jejich příběhů stojí Boží zaslíbení. V Bibli je mnoho dalších příkladů čekání na Boha (Bible často říká hledání Boží tváře): Abraham dostal zaslíbení, než odešel z Cháranu. Uplynulo hodně času, než se začalo naplňovat, a pak bylo i „vážně ohroženo“, ale nakonec se naplnilo, i když toho se už Abraham nedožil. Podobně Mojžíš: když ho Bůh zavolal, aby převzal desky Zákona, musel být šest dní na hoře v oblaku, než ho Hospodin zavolal k sobě. 40 let vodil Mojžíš Izraelce po poušti, aby nakonec zaslíbenou zemi spatřil jen z dálky. Ale i tady se zaslíbení naplnilo – v čas a způsobem, který určil Hospodin. Čekání ve víře je tedy čekání s vědomím příslibu, zaslíbení. Čekáme-li na něco, co už vlastně začalo, je pro nás snadnější. Nesměřuje tedy od něčeho k něčemu, ale vždy od něčeho k něčemu víc. To zaslíbení pomáhá vytrvat tam, kde jsme. Tento způsob není vůbec pasivní, jak si asi

Festival teologie na HTF UK

Je skutečností, že teologie se vždy vyvíjela v kontextech, formována konkrétní dějinnou situací. Poukázat na kontexty teologie vlastní naší církvi, její „obecně křesťanské“ zdroje, coby nositelky pravé katolicity, ale i specifika daná konkrétní situací v českém národě, její aktuální nosnost i oprávněnost v evropském teologickém myšlení 20. a 21. století, se pokusila konference, kterou zorganizovala na své půdě Husitská teolo-

gická fakulta UK ve spolupráci s naší Církví československou husitskou. Konference, která proběhla 10. a 11. listopadu, navázala na loňské setkání otevírající problematiku „identity církve“ a na letošní téma „jednoty v mnohosti“. Přednášky ve společné sekci i promluvy a diskuze v sekcích historické, eklesiologické a sociálně-etické, jichž se účastnilo přibližně 70 posluchačů a 20 přednášejících včetně br. patriarchy ThDr. Tomáše

Butty, děkanky fakulty doc. Kamily Veverkové a pražského biskupa doc. Davida Tonzara, připomněly, že tak jako v době zrodu církve a době pozdější se v církvi i nyní setkávají mnohé proudy a je třeba věst kultivovaný věcný dialog, naslouchat si, vzájemně se inspirovat. Je třeba stáleho vědomí onoho „krystalizačního bodu“, kolem kterého křesťanství vzniklo; jen tak obstojíme jako křesťané v dnešní složité světové situaci. Vědomí, že v teologii nejde jen o naukové a intelektuální záležitosti,
Pokračování na str. 3

Olga Nytrová
(Ze sbírky *Být přítelem ticha*)

Jsi přítelem ticha

Tvořivé ticho
smáčím v tobě svou duši
nořím se do klidu
a vnímám podstatu lidských kroků

Emblém duše

Oko je emblémem duše
Natahujeme ruce
po klíči k blízkosti
ptám se svého nitra
do něhož se wpisuje tolik slabik
otázek a odpovědí
oko plaše odpovídá
tichému pohledu věčnosti

Poztrácené slabiky
se pojednou vracejí
v tančících kruzích horizontu

Jako kulový blesk
v duši vystřelí nápad
který už nikdo nečekal

Odezírání posvátna

Jméno věci se mi otevírá
v meditaci
slabiky osudu
se spojují v nové světy
odezírám posvátno
z tvých rtů

Oči moudrosti zklidňují napětí
moje duše není s nikým v rozepři
vzdálena střetům
kotvím v tichu

S úsměvem o vděčnosti

Kazatel Spurgeon měl zvyk, že ve shromážděních dal kolo-
vat svůj klobouk, do kterého lidé vkládali sbírku. At' byla
sbírka velká či malá, Spurgeon vždycky děkoval Bohu.
Jednou se vrátil klobouk prázdný a všichni čekali na reak-
ci. Spurgeon, když uviděl klobouk, se modlil takto: „Děkuji
ti, Pane, že mi tato společnost vrátila aspoň klobouk.“

Z kazatelského plánu

1. neděle adventní

*K tobě, Hospodine, pozvedám svou duši, v tebe doufám, Bože můj, kéž
nejsem zahanben, at' nade mnou moji nepřátelé nejasají. Ano, nebu-
de zahanben, kdo skládá naději v tebe.* ŽALM 25,1-3

První čtení: Izajáš 2,1-5

Tužby adventní:

2. Aby v naší mysli světlo pravého poznání se rozžehlo, modleme se k Hospodinu.
3. Abychom pokušení přemáhali a srdce čisté uchovali, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

*Bože všemohoucí, smiluj se nad námi, abychom odvrhli skutky temnoty a vzali
na sebe zbroj světla. Dej, at' v poslední den, až tvůj Syn s velikou slávou při-
jde soudit živé i mrtvé, povstaneme k životu věčnému! Svým svatým Duchem
nás osviť, at' slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.*

Druhé čtení: Římanům 13,11-14

Evangelium: Matouš 24,36-44

Verš k obětování: Žalm 25,4

Verše k požehnání (var. I. a II.): Žalm 85,13-14; Matouš 24,44

Modlitba k požehnání:

*Bože všemohoucí, dovol nám přijmout tvé milosrdenství uprostřed tvého
chrámu, abychom se s náležitou úctou připravili na přicházející vánoční
slavnost našeho vykoupení! Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, našeho
Pána. Amen.*

Vhodné písně: 203, 204, 158

Statistika zbožnosti?

Statistika je prý přesný součet nepřesných čísel. Ale je to také významný vědní obor, který se uplatňuje napříč disciplínami; v technice, v sociologii, v medicíně, v politice... Pokud jde o věci, které lze spolehlivě počítat, zjišťovat a měřit, a pokud se tak činí zodpovědně, jsou vlastně statistické přehledy užitečné i pro laika, asi jako obrazové přílohy, protože poskytují rychlou a názornou představu, mnohem bezprostřednější než dlouhé výklady.

Ale jsou oblasti, na které lze statistiku roubovat jen velmi svízelně. Snad nic k nim nemůže patřit bezvýhradněji než právě religiozita. Ano, porovnávají se národy, zda jsou více nebo méně zbožné nebo bezbožné, a jak to u nich vypadá v průběhu času a ve srovnání s jejich sousedy. Samozřejmě neexistuje nějaký obecný etalon, podle kterého by se dala spiritualita nějak měřit. Pravda, v mnoha zemích mají občanské formuláře, kde se vyplňuje nebo škrtná políčko náboženství – tím lze aspoň potvrdit určité trendy v dané zemi na ose času. Také je třeba na první pohled zřejmé, kde jsou naplněné modlitebny, sbory a kostely, a kde zejí prázdnotou... Ale to je jenom jedna strana mince, ta veřejná, ta tradiční a více či méně stavěná na odív. Ovšem opravdová zbožnost, to je vztah Bůh a já! Ten se přece nedá měřit, a dokonce vůbec nemusí souhlasit s tím, co se deklaruje veřejně, ať už v neděli dopoledne, o sobotním šábesu nebo kdykoli jindy.

U nás se považuje – s výjimkou tradičních vesnic, kterých ubývá – v podstatě už pár generací za dočista normální, že lidé „nepřiznávají barvu“ ve věci víry v Boha. Ale ve většině západních zemí, jak se mi zdá, jsou to přece jenom jakési plusové body (které nejsou zárukou morálních kvalit, ale aspoň náznakem, že ten člověk snad věří v nějaké etické principy), když se o někom ví, že je ze zbožné rodiny a občas se objeví v kostele. Alespoň tak se to jeví někomu, kdo tam nikdy trvale nežil, třeba v Německu nebo v Severní Americe.

A tak je docela zajímavé, když se ve čteném a poměrně velmi objektivním americkém týdeníku, jako je *Time*, objeví článek ukazující situaci takřkajíc „zevnitř“. Autorka, Susanna Schrobsdorff, sama sebe označuje jako „Bez“ – tedy bez vyznání. Využívá přitom roztomilé shody dvou slov, která při vyslovení znějí naprosto stejně. 'None' je žádné, tedy žádné vyznání, ale 'nun' – slovo, které se píše jinak, ale foneticky se ani trochu neliší – označuje jeptišku. Možná to při sledování významu nemusí napadnout ani rodilé čtenáře. Ale to vlastně jenom na okraj.

Autorka se světuje, že vyrostla v nábožensky smíšené rodině (což je stále častější jev). Maminka byla katolička, kterou vychovaly jeptišky. Odmaturovala na jezuitské střední škole. Ale provdala se za Němce – ateistu. A když po ní děti

chtěly, aby řekla, jak to tedy bylo se všemi těmi zázračnými příběhy z Bible, říkávala: „Nesmíte brát všechno moc doslovně.“ Je docela pochopitelné, že se do duše dítě začal vkrádat skepticismus.

Jako tolik zdravotních sester tehdejší doby bývala po deseti letech ji připravila o život zhoubná plicní choroba. Ale ani ve finálním stadiu nemoci se nezdržela, že se vrátí k Bohu. A pak se jednou skoro náhodou zastavili v kostele Bolesné Panny Marie, kde byla u prvního přijímání – ona se svým dýchacím přístrojem, ateistický tatínek a strýček. Byl mrazivý listopadový den a seděli tam asi hodinu. Snad se modlili. Ale měla, jak sama říkala, podivuhodnou jistotu, že se vrátí „domů“, tam k dávno zesnulým rodičům a k sestře. Když potom pár dní po Vánocích tiše odešla, přiznává autorka, že jí záviděla její klid a smíření. Při pocitu bolestného vzduchoprázdna po matčině odchodu by si byla toužebně přála její víru. Právě ta podstatná lidská potřeba v něco pevně věřit by mohla být důkazem Boží existence, jak argumentuje jeden autorčin přítel. „Máme vrozenou potřebu jídla a spánku a lásky, a možná ani tužba identifikovat se s nějakou vyšší mocí není pouhou náhodnou součástí toho, jak jsme utvářeni, říká ten můj kamarád. To naše vrozené toužení je dáno tím, že existuje něco, co stojí za tužbu. A tohle je náhodou ten typ logiky, který by se líbil mojí mamince – jako studentce od jezuitů“ – říká Susanna.

Pavla Váňová

Nad Písmem

Bdělost a očekávání

Ř 13,11-14; Mt 24,36-44

Proto i vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadějete. Matouš 24,36-44

Každý jsme zaháčkovan v určitém koloběhu povinností a starostí, které nás leckdy unavují a zároveň nás vedou do určitého stereotypu. Kolikrát už ani nemáme zájem o něco dalšího, vždyť svůj život máme naplněný od rána do večera. A něco „nečekaného“ by mohlo přinést jen zmatek, chaos, nejistotu v našem zaběhlém systému! A proto advent může být v jistém smyslu i nepohodlný: vždyť nás vyzývá, abychom se odpoutali od svých zažitých pořádků, včetně schémat uvažování. Vyzývá nás k přehodnocení našich zebříčků a priorit a přináší opět výzvu: Pán přichází! Člověče, křesťane, nepřejdi tuto informaci, tento apel úvahou, že přece víš, že přijde, ale až jednou, zatím máme dost času. On ale už přišel, stejně jako přichází teď, přichází stále znovu a tak tomu bude až do konce světa. Apoštol Pavel v listu Římanům nabádá: „Už nastala hodina, abyste procitli ze spánku; vždyť nyní je nám spása blíže, než byla tenkrát, když jsme uvěřili...“

A evangelista Lukáš apeluje: „BDĚTE, protože nevíte, který den váš Pán přijde.“ Bdělost se týká obzvláště některých povolání: Stráž – když zaspí, čeká ji vysoký trest. Řidič – když zaspí, přijde nehoda. A bdělost se bytostně dotýká celé řady dalších zaměstnání, od policistů, přes za-

městnance nemocnic, pekaře, tiskaře... Bděte – to je nejdůležitější výzva na začátek adventu, času, kdy se opět připravujeme na Pánův příchod.

Je pozoruhodné, že všemožná data konců světa vzbuzují zpravidla větší pozornost než evangelium samotné. Lidé se spíše ptají „kdy to bude“, než „co to bude“. Ale ono nejde o to konec přivolat, odložit nebo vypočítat. Jde o to, koho nebo co očekáváme. „Jako za dnů Noemových, lidé pili, ženili se...“ Tento přírůstek ukazuje na neočekávanost krize. Odtud je bdělost na místě.

„Nastala hodina, kdy je třeba probrat se ze spánku.“ A to proto, že jsme až příliš často ukolébáni na polštáři světského i církevního servisu. A přesto „je nám spása blíže“ – vždyť každý jsme už kus cesty životem ušli, tudíž jsme blíže cíle. Navíc s narůstajícím

věkem se stále více posunujeme blíž konci, ale ve víře také blíž novému začátku. Každý den, který nám byl dán, je novou šancí. Každá bohoslužba, každá modlitba, každé svědectví, každé setkání... je novou šancí. A toto vědomí by v našich životech mělo alespoň někdy něco „vypůsobit“. Bůh přišel v Kristu mezi nás a je s námi stále. My můžeme čekat, že se s ním setkáme i nyní, jen když vírou opět zatoužíme po jeho odpuštění, po jeho lásce, po jeho Duchu. Ano, je na co čekat a je na co se těšit. Vystupme ze svých beznadějí, strachů, zloby, sobectví, výhrad, rezervovaností a začněme se opět učit chodit v Hospodinově světle, s vědomím vši naší lidské slabosti a ubohosti, ale přitom ne v beznaději, ale v Duchu a pravdě.

Daniel Majer

*Dobrý Bože, v čase adventu očekáváme příchod tvého Syna.
Očekáváme toužebně každým okamžikem,
že zaklepe na dveře našeho srdce a že je otevře své lásce.
Očekáváme také jeho příchod na konci časů, kdy se všechno naplní jeho spásou.
Očekáváme přicházejícího, a přece víme, že už je tu s námi.
Prosíme tě, aby k nám Ježíš přišel tak, abychom skutečně došli
k sobě samým. Často totiž nebýváme u sebe doma a v myšlenkách
se touláme někde docela jinde. Dej, at' je pro nás tento adventní čas
dobou požehnání, ve které se vrátíme do vlastního nitra
a začneme prožívat přítomný okamžik.
Dej, at' nám čekání na tvého Syna otevře doširoka srdce,
aby mohl skutečně vstoupit a přebývat v něm.
At' se nás dotkne touha po spáse, jež k nám přišla ve tvém Synu
a stále k nám touží přicházet.
V tento adventní čas proměň naše závislosti, které nás pořád ještě drží v zajetí,
v hlubokou touhu. Daruj nám jistotu, že v touze po příchodu tvého Syna
je on sám již přítomen mezi námi a že plní naše srdce svou láskou.
(Z knihy *Moje modlitební kniha od Anselma Grüna*)*

Festival ...

Pokračování ze str. 1
ale o věc vpravdě existenciální... Listopadový „festival teologie“ – jak označil setkání odborný garant konference prof. Zdeněk Kučera – také jasně dosvědčil, že se vytvořila nová sebevědomá generace mladých teologů, se kterou můžeme

počítat do budoucna; generace, která se stejně jako ta, která položila základy našeho církevního společenství ve 20. letech minulého století, zajisté „nebojí vcházet těsnou branou“... Podrobnější informace o konferenci najdete v dalších číslech našeho časopisu, kde formou seriálu uvedeme některé z příspěvků. **red**

K čemu naše studium vlastně bylo?

Vaše Magnificence, vážený pane rektore, spectabilis, vážená paní děkanku, honorabilis, vážený pane promotore, vážení rodiče, dámy a pánové, je mi ctí k vám z pozice absolventa vyslovit krátké zamyšlení ohledně naší formace na Husitské teologické fakultě. Dříve však než se o to pokusím, je na místě poděkovat vám všem, kteří jste nás našim studiem provázeli, ať už jako naši pedagogové či rodiče nebo přátelé. Domnívám se, že není třeba o tomto díky, zde na tomto místě více hovořit, neboť je zcela zjevné, že bez vaší podpory a pochopení bychom zde nyní nestáli.

Ohlédneme-li se za našim studiem, pak se nám na první pohled naskytne poněkud žalostný vjem. Jakoby z našeho studia humanitně zaměřených oborů nezůstalo více než diplom a naše zdvěřené diplomová práce - jež jsou snad jedinými hmotnými důkazy toho, že jsme vůbec někdy studovali na Univerzitě. Nabízí se tedy ona, poněkud nepříjemná otázka: k čemu naše studium vlastně bylo, když hmotných reliktnů za sebou zanechalo přinejlepším poskrovnu. Odpovědí na tuto otázku je formace. Formace ve smyslu utváření a zušlechťování osobností nás studentu humanitních oborů. Skutečně totiž nemůžeme poukázat na žádný hmotný technologický výrobek či lék jako naši kolegové z přírodovědných a technických fakult, který by byl demonstrací našeho úspěšného studia. Výsledky našeho studia, kterými se my smíme pyšnit, leží totiž v neviditelné-nehmotné sféře. Nemluvíme zde o žádné platónově říší idejí, do níž by bylo možné uniknout, ale o konkrétní realitě žitých mezilidských vztahů - které jsou, nebo by alespoň přinejmenším měly být naší doménou. Zvláště v dnešním technologickém světě, kdy hodnota jednotlivce bývá často zaměňována s jeho ekonomickou výkonností, jsme to právě my, díky naší formaci, kdo mají světu předkládat alternativní, neredukující vize skutečnosti a lidství.

Drazí kolegové, nyní na konci našeho studia je naší povinností touto jedinečnou formací zaměřenou na mezilidské vztahy zpětně obohatit naši společnost, která nám naše studium umožnila. Absolvování Husitské teologické fakulty z nás činí nositele jejich tradic. Tradic, které nesmí z naší společnosti vymizet. Mám tím na mysli:

Tradici akademické svobody, jež nás naučila svobodě myšlení a projevu a bez níž by nejen Univerzita, ale i svobodná občanská společnost nebyla dále myslitelná.

Tradici katolického modernismu, jež nás naučila neuzavírat se do zavedených myšlenkových systémů, ale naopak aktivně vyhledávat a podílet se na nových myšlenkových proudech současného vědeckého poznání.

Tradici světové reformace, jež nám ukázala, že tyto nové myšlenkové směry nemusí být vždy většinovou společností kladně přijímány. A že o jejich místo na zemi je třeba soustavně usilovat.

Konečně tradice husitského hnutí nás učí, že i když se ocitneme na pomyslné straně barikády úplně sami, tak že stojí za to, naše přesvědčení hájit ze všech sil a to i za cenu značných osobních obětí.

Domnívám se, že v této slavnostní chvíli se smíme odvážit na sebe vztáhnout Ježíšova slova „vy jste sůl země“. Toto lichotivé vyvolení má však i svoji obrácenou stranu mince. Pokud selžeme v našem úsilí o proměnu společenského klimatu ve smyslu opětovného polidštění mezilidských vztahů, pak pro nás taktéž platí Ježíšovo varování: „jestliže však sůl ztratí chuť, čím bude osolena? K ničemu se už nehodí, než aby se vyhodila ven a lidé po ní šlapali.“

Přál bych nám, abychom nikdy v budoucnu z hlasu svého svědomí toto Ježíšovo varování nezaslechli.

Promoční řeč absolventa HTF UK Mgr. Dominika Dostála

Nabídka z Husova domu

Náboženská obec ČČSH České Budějovice - Čtyři Dvory vydává nákladem 100 ks nástěnný kalendář na rok 2017 s básněmi Jiřího Woltra a ilustracemi Ivetky Novákové. Cena 90,- Kč za jeden exemplář (bez poštovného). V případě odběru tři a více kalendářů je poštovné zdarma. Nabízíme také některé keramické výrobky z odkazu Mistra Františka Bílka. Především tzv. Český krucifix, dále reliéfy Jan Hus nebo Karel Farský a dílko Ruce. Nabízíme rovněž další keramické zboží s křesťanskou tematikou: křížky, hrnky, svícinky, kalichy apod. Dále je možno objednat dodání drobných upomínkových předmětů dle vlastních návrhů.

Kontakt: tel. 773175347 nebo pruhovanetrico@centrum.cz

Ozvěny mezinárodní konference Husitská teologie v kontextech

Číslo mají bezesporu svůj magický význam. Nejenom já, ale i celá naše církev cítíme, že blíží se sté výročí vyhlášení ČČS nám klade mnohé otázky. Otázky na nás jako na společenství, otázky po naší identitě. Jsem vděčný za to, že naše církev i naše Husitská teologická fakulta vzali tuto výzvu vážně a věnujeme se jí již několik let.

Nebudu zde opakovat jednotlivé příspěvky konference, chci jenom poukázat na rámec, ve kterém se tážeme, a na zorný úhel, pod kterým otázky po vlastní identitě klademe. Učiním tak reflexí slov bratra prof. Zdeňky Kučery, který sic doyen

sboru teologů ČČSH, přesto se ujal nevděčné práce moderátora konference. Dokázal s vědeckou brilantností a s eremitskou prostotou a jasnozřivostí určit našim úvahám směr. Naši bolesti je vnímání identity historicky. Ona nemůže být dána minulostí a ani přítomností. Naše identita musí být identická s naším cílem a tím je Kristus. Ten poznáný i ten eschatologický.

Nejhlubším zpytováním po smyslu otázky naší identity není přihlášení se k vhodně namíchanému mixu mýtů a proudů v dějinách církve či distancování se od těch v našich očích nevhodných. Skutečná identi-

ta církve je solidaritou s dějinami celé církve a přihlášením se k celku dějin Božího lidu.

Naši metodou tázání se musí být diskuze. Samozřejmě v úctě a lásce, ale v první řadě fundovaná. Vlastní názorové sympatie nebo antipatie nemůžou nahradit vědecké poznání.

Děkuji všem účastníkům, jak těm, kteří mluvili, i těm, kteří mlčeli, za to, že jim to není lhostejné. Prosím ty, kteří o naší identitě sice hodně mluví, ale k diskusi jsou zdrženliví a teologické práce se neúčastní, aby se i oni zapojili do fundované diskuze v duchu teologické otevřenosti po vzoru bratra patriarchy, biskupské rady a teologů HTF UK.

Richard Ferčík,
farář v plzeňské diecézi

Z našich setkání

Ticho

„V refektáři potkal jsem dvě mnichů. Vzneseně tam tlachali o tichu.“

Šimon Vobořil

Ticho. Psát cokoliv je vlastně jeho popřením, protože i psaná slova mohou znít. Ticho je. Anebo není. Záleží jen na nás, jestli ticho dokážeme vyrobit. Jestli dokážeme sami sobě říct „zmlkni už konečně!“, jestli dokážeme přemoci potřebu pořád někomu něco sdělovat.

Ticho může být jako poušť. Nejen následovníci sv. Antonína o tom vědí své. Ticho může drásat jako pouštní bouře, může v něm přijít děsivá zima, nebo naopak může pálit jak do ruda rozžhavené slunce. Může ale i vyvolat žízeň – potřebu hledat vodu života, protože ta oáza tam někde je schovaná, jen ji třeba hned nevidíme anebo jsme mockrát běhali za pouštním přeludem namísto pramene.

Do ticha se rozhodlo ponořit pár lidíček, kteří přijali pozvání královéhradecké diecéze do Domu

hostů v broumovském klášteře. Konala se zde již podruhé duchovní obnova, tentokrát vedená v silentiu. Bratr Daniel Majer vede exercicie již po mnoho let a byl průvodcem i letošních účastníků.

Ticho nemusí být vždy dobře snášeno. Někteří účastníci zaregistrovali, jak v tichu každý zvuk zní jako rána z děla. Ve ztichlých, vznosných a dlouhých klášterních chodbách otočíte klíčem a už jen to vás vyděsí. Někdo očekává od ticha vznesenou velebnost, povznesení od všeho tady dole. Může pak být překvapený, že spíš slyší každý ten spadlý špendlík, který vydá zvuk jak padající tovární komin. Slyšel jsem kdysi mnicha přísně observantního řádu sprostě nadávat u výrobní linky hořčice. Zvládl to beze slov.

Ticho má kumulativní charakter. U někoho to působí jako pérko v hračce. Když je přestanete natahovat, nějakou dobu to trvá, než hračka zastaví. Účelem exercicií ale je spíš jiný efekt kumulace:

nahromaděné ticho může a má způsobit ztišení jiné úrovně, ztišení v duši.

Komu se to podaří, má velkou výhodu. Může být sám s Pánem. Může taky zůstat sám se sebou, to ale záleží jenom na něm. Kdo se dokáže otevřít, může vstoupit do důvěrného rozhovoru s Kristem...

Díky moc Danovi za jeho zamyšlení! Díky Ignácovi z Loyoly, Anthonymu de Melo, Ludvíku Armbrusterovi, Dietrichu Bonhoefferovi, Nikolaji Vasiljevičovi Gogolovi, Richardu Rohrovi, Vladimíru Solovjovovi a mnohým dalším za jejich zaznamenané a předané myšlenky. Díky Pavlovi a Janě Pechancovým za výběr skvělého místa pro modlitbu a za organizaci exercicií. Díky tobě, Pane, za to, že jsi s námi a že nás vedeš k sobě. Broumovský klášter s celami promodlenými stovkami benediktýnských i jiných mnichů ale i proscený zoufalstvím internovaných řádových sester je silně působící místo. Díky za těch pár dní ticha.

(Z webových stránek diecéze)

Energie kolem nás

První poprázdňinové Setkání 3. věku v karlínské náboženské obci se uskutečnilo 27. září. Olga Nytrová, která je duší, organizátorkou a koordinátorkou těchto pravidelných pořadů, pozvala dlouholetého pracovníka v energetice Čestmíra Holečka, který připravil odbornou přednášku s digitální prezentací. Pořadatelé byli karlínská náboženská obec, městská část Praha 8 a literární klub Dialog na cestě. Přednášku si přišli vyslechnout také někteří členové pražské pobočky Obce spisovatelů.

Přednáška připomněla, že energie – jejíž název vznikl v polovině devatenáctého století z řeckého „energeia“, vůle, síla či schopnost k činům – je fyzikální veličina, která popisuje schopnost hmoty konat práci, a rovněž že zákon zachování energie říká, že energie se může měnit z jednoho druhu na jiný, nelze ji vytvořit ani zničit... Laicky řečeno, energie se neztrácí, pouze přeměňuje. Pravidla formulující principy zachování náboje a energie v elektrických obvodech formuloval Gustav Robert

Kirchhoff v roce 1845. První Kirchhoffův zákon popisuje zákon zachování elektrického náboje a říká, že v každém bodě (uzlu) elektrického obvodu platí, že: „Součet proudů vstupujících do uzlu se rovná součtu proudů z uzlu vystupujících.“ Druhý

Kirchhoffův zákon formuluje zákon zachování energie pro elektrické obvody: „Součet úbytků napětí na spotřebičích se v uzavřené části obvodu (smyčce) rovná součtu elektromotorických napětí zdrojů v této části obvodu.“ Podobně to platí i u tepelné energie.

Přednášející upozornil, že energie

může mít různé formy, pravděpodobně ale neznáme všechny; předpokládá se, že většina vesmíru je tvořena protony, neutrony, částicemi a dnes zcela neznámou formou hmoty, která nese přes 70 % energie a které se prozatím říká „temná“.

Ing. Čestmír Holeček také přiblížil přítomným zajímavé pojetí pro dělení druhů energie.

Další část přednášky nás vrátila do školních let; Ing. Holeček nám připomněl pojmy a jednotky spojené s měřením energie.

Jak známo, elektrická energie se převážně vyrábí v elektrárnách tepelných, vodních a jaderných. Elektrárny s větším jednotkovým výkonem (více než 100 megawattů/ blok) jsou napojeny do ČEPS (Česká energetická přenosová soustava). Výklad Ing. Holečka o rozvodných sítích elektřiny v Čechách a na Moravě přítomně zaujal, diskutovaly se otázky připojení menších vodních elektráren do sítí, možnosti lokálních zdrojů elektřiny, solárních panelů pro domácnost, atp.

Zuzana Havelková

Zprávy

Pozvánka na Zderaz

Milí přátelé, náš krásný kostel sv. Václava Na Zderaze měl svého předchůdce v románské podobě. Dnes na něj upomínají dvě okénka vsazená zvenčí nad vstupními dveřmi. 26. listopadu roku 1181 byl vysvěcen biskupem Valentinem. Je to dlouhá doba a oněch 835 let si jistě zaslouží připomínku. V září uplynulo 10 let od nástupu našeho bratra patriarchy ThDr. Tomáše Butty do významného úřadu. 19. 11. 2006 jsem nastoupila jako farářka náboženské obce v Praze 2 - Novém Městě. Všechny tyto události jsme si připomněli v neděli 20. 11. Dozvěděli jsme se také zajímavé informace o náhrobních kamenech a fresce Strom života; materiál nastudovala sestra Hana Anna Vítová. **27. 11.** začíná nový církevní rok první adventní nedělí. **Bohoslužba v 9.30 hodin poslouží bratr patriarcha**

Tomáš Butta. Všechny adventní neděle budou obohaceny uměleckým zpěvem. Poslední adventní neděle **18. 12. bude bohoslužba sloužena v 17 hodin;** děti nám předvedou vánoční hru. **Emanuela Blažková**

Koncert na Vinohradech

Husův sbor CČSH v Praze na Vinohradech ve spolupráci se sborem ČCE na Vinohradech pořádá komorní adventní koncert duchovní hudby v provedení vokálního kvarteta In pace. **Ve čtvrtek 1. prosince od 18 hodin v prostorách Husova sboru (Praha 10. Dykova 1).** **JH**

Program divadla Mana

• 27. 11. ne v 16.30 h: Odkud vyvěrá zřídlo. Večer poezie a hudby k počtě Miroslava Matouše, básníka, kněze, překladatele a laskavého člověka, u příležitosti jeho 95. narozenin. Večer uvádí David Frýdl,

přednes Táňa Fišerová
• 28. 11. po v 19.30 h: V+W, Balada z hadrů. Divadelní hra Jana Wericha a Jiřího Voskovce k oslavě Francoise Villona, odehrávající se v Paříži roku 1455. Alegorie na politickou situaci a nástup fašismu, nezaměstnanost, vzestup kapitalismu, velké třídní rozdíly. Text je proložen písněmi, jejichž základem jsou Villonovy verše. Hraje Divadlo pod Petřínem. Živě doprovází swingová formace Modrá synkopa. **Režie: B. Gondík. Husův sbor Vršovice, Moskevská 34/967. red**

V Zakarpatské džungli

Přednáška s promítáním fotografií ze Zakarpatské Ukrajiny s tématy spirituality nejchudších (Pavel Faul, pastor KS Domažlice) a přírodních krás Karpat (Tomáš Procházka, farář CČSH v Klatovech). **29. listopadu od 19 hodin, HIFI Klub Klatovy, Vrchlického sady. TP**

Koncert pro varhany

Benefiční adventní vystoupení ZUŠ J. Klíčky v Klatovech na podporu veřejné sbírky pro opravu varhan ve Sboru Dr. Karla Farského v Klatovech. **15. prosince od 18 h v kostele CČSH – Dukelská ul. Klatovy. TP**

O Karlu IV. v Liberci

Náboženská obec CČSH v Liberci pořádá **ve čtvrtek 1. 12. v 17 hodin přednášku s promítáním na téma: „Po stopách Karla IV.“** k ukončení roku, kdy jsme si připomněli 700. výročí narození tohoto panovníka. Přednáší a promítá Vítězslav Lorenovicz. V budově fary na nám. Českých bratří. Srdečně zveme. **VL**

Koncerty u sv. Mikuláše

- **29. 11. - 17 hodin**
BACH, HÄNDEL, VIVALDI, SAINT-SAËNS
Saint Nicholas Chamber Soloists
M. Hanzal - varhany
M. Bauerová - soprán
F. Bílek - trubka
- **30. 11. - 17 hodin**
BACH, MOZART, DVOŘÁK, WIDOR
B. Rabas - varhany
J. Jonášová - soprán
- **1. 12. - 19 hodin**
BACH, HÄNDEL, VIVALDI, SAINT-SAËNS
Saint Nicholas Chamber Soloists
M. Hanzal - varhany
M. Bauerová - soprán
F. Bílek - trubka
- **2. 12. - 19 hodin**
BACH, VIVALDI, MOZART, DVOŘÁK
Vivaldi Orchestra Praga
V. Návrat - barokní housle
Y. Škvárová - mezzosoprán
- **3. 12. - 19 hodin**
BACH, HÄNDEL, VIVALDI, MOZART
A. Bárta - varhany
Camerata Pragensis Orchestra
- **4. 12. - 19 hodin**
BACH, VIVALDI, MOZART, GOUNOD
Consortium Pragense Orchestra
Š. Heřmánková - soprán
M. Laštovka - trubka

(Inzerce)

V neděli 6. listopadu přijal po roční přípravě v naší náboženské obci svátost křtu bratr Marek Košťál. Marku, vyprošujeme pro tebe i celou tvou rodinu Boží vedení, víru, lásku a naději.
Libuše Kopřivová, Mladá Boleslav

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

NEVÍME DNE ANI HODINY

V následujícím textu chybí dvojice písmen. Najdete je v nápovědě, ovšem v přeházeném pořadí.

B..te p..to.. ne..te v ..e.. d.. v.. ..n p..j..

Nápověda:

en, ro, de, kt, aš, dě, pá, ví, že, rý, ři

Řešení z minulého čísla: Trpěl za nás.

Jana Krajčířiková

Kulatá výročí...

Dokončení ze str. 1

na základě sdíleného vyznání víry v Otce, Syna a Ducha svatého, v němž jsme byli pokřtěni. Křest nás staví nejen do vztahu bratrství, ale činí nás současně i Ježíšovými učedníky. Proto papež připomněl Ježíšovu modlitbu v předvečer smrti „za jednotu svých učedníků“ (konkrétně J 17,21), která je současně výzvou pro nás. „Hnutí za jednotu“ vidí jako naplnění povolání církve v její obnově, vyvolané v Římskokatolické církvi II. Vatikánským koncilem. Současně naznačil dva úkoly z ní vyplývající: potřebu nové evangelizace, která žádá „obnovu každé církevní struktury“, a viditelného „společenství mezi křesťany“. Vyzval všechny k odpovědi na Kristovo volání k „trvalému obrácení“... To není možné bez vzájemného odpuštění a smíření; proto se v duchu připojil ke kající bohoslužbě smíření, kterou zástupci církvi účastníci se audience společně se třemi kardinály Římskokatolické církve následně vedli v Římě i v Praze. (Dle českého překladu *Discorso del santo padre in occasione della liturgia di reconciliazione nel 600° anniversario della morte di Jan Hus*, Lunedi, 15 Giugno 2015.)

Tento moment vskutku bratrského setkání nezůstal izolován. Vzpětí na to se papež 22. června 2015 setkal v Turíně poprvé i jako historicky první papež s Valdenskou církví, která žije od 12. stol. v Itálii a posléze i v Argentíně a Uruguay, a je nejstarší členkou Světového svazu reformovaných církvi a žádal za odpuštění za „nekřesťanskou a nehumánní pozici a akce“ vedené ze strany Římskokatolické církve vůči této církvi.

Výše uvedené setkání předznamenalo papežovu návštěvu Švédska nazvanou *Katolicko-luterské připomenutí reformace* pod titulem *Od konfliktu ke komunitě – společně v naději, Lund a Malmö* 31. října 2016. Zde se setkal s reprezentanty Luterského světového svazu a ve svátek mučedníků a svědků Páně též s historicky první arcibiskupkou ve Švédsku. Na počátku společné bohoslužby 31. 10. v lundském chrámu papež František v modlitbě zvolal: „*Pomoz nám radovat se z darů, které přišly do církve skrze reformaci, připrav nás k pokání za rozdělující zdi, které jsme my a naši předci postavili a připrav nás ke společnému svědectví a službě ve světě.*“ Při historicky první společné bohoslužbě vyzval papež k tomu, aby katolíci i luteráni rozpoznali chyby minulosti a vypořádali se s kontroverzemi, které rozdělily západní křesťanství. Papež rovněž vyzdvihl Luthera za to, že postavil do centra života církve Biblii. (Dle *Washington Post* 1. 11. by Associated Press October 31, *Pope, Lutheran leader sign joint statement.*)

Po společných bohoslužbách podepsal papež František a prezident Světového luterského svazu biskup Munib Younan společné prohlášení, v němž se zavázali k pokračujícímu dialogu, překonávání konfliktů, vstřícnému vztahu k uprchlíkům a péči o planetu.

Následující den kázal papež na fotbalovém stadionu v Malmö. Papež poukázal na příležitost právě v tento Den mučedníků a svědků Páně, který je v katolické tradici označen jako Den všech svatých, slavit svatost, „lásku, která vyžaduje věrnost až do bodu zřeknutí se sebe sama a je doplněna láskou a oddaností k druhým.“ Ježíšova blahoslavenství obsahují požehnání pro pokorné a ty, kteří hladoví po spravedlnosti, to jsou svatí. „*J sme voláni k požehnání, k tomu, abychom byli následovníky Ježíše a čelili potížím a obavám našeho věku duchem a láskou Kristovou.*“ Poté papež František aktualizoval blahoslavenství: „*Blahoslavení jsou ti, kdo setrvávají věrně během snášení zlého, které jim působí ostatní, a ze srdce jim odpustí. Blahoslavení jsou ti, kteří hledí do očí opuštěných a přehlížených a prokazují jim svou blízkost. Blahoslavení jsou ti, kteří vidí Boha v každém člověku a usilují o to, aby ostatní mohli objevit je. Blahoslavení jsou ti, kteří chrání a starají se o náš společný domov. Blahoslavení jsou ti, kteří se zřeknou svého komfortu, aby pomohli ostatním. Blahoslavení jsou ti, kteří se modlí a pracují pro plné společenství mezi křesťany.*“ (dle *National Catholic Reporter*. Joshua J. McElwee 1. 11. 2016, *From Sweden, Francis proposes six new Beatitudes for the modern era.*) V tento den 1. 11. se zástupci luterské církve zúčastnili na pozvání papeže také mše, kterou sloužil v římskokatolickém ritu. Nemohli se však zúčastnit communia – večere Páně, což je dle slov generálního sekretáře LWF Jungeho výzvou k pokračování práce pro jednotu. On i předseda Pontifikální rady pro podporu křesťanské jednoty se nicméně shodli, že významným mezníkem v lutersko-katolických rozhovorech je dosažení společné deklarace o ospravedlnění z r. 1999. Před dosažením sdílení při večeri Páně bude třeba dosažení širokého souhlasu v katolickém a luterském porozumění toho, co je církev, eucharistie a úřad. Oba jsou si však vědomi významu, který má společná eucharistie v životě věřících. Obzvlášť co se týče smíšených manželství, potažmo jejich dětí. To je dle kardinála Kocha pastorační otázka pro obě církve, aby našly cestu k posílení účasti smíšených manželství na životě církve a pracovali s otázkou možnosti jít k přijímání společně. (Dle *Catholic Herald* dle *Catholic News Server* 27. 10. 2016, *Pope Francis to celebrate Mass in Sweden during Reformation commemorations.*) Jak dále rozvedl, je potřeba vidět rozdíl mezi „eucharistickou pohostinností“ pro jednotlivce a širším „eucharistickým společenstvím“ dvou věřících skupin. (Dle J. J. McElwee, *National catholic reporter* 1. 11. 2016, *From Sweden, Francis proposes six new Beatitudes for the modern era.*) Další otázka, která je spojena i s uvedeným tématem eucharistie, je otázka svěcení žen. Papeži Františkovi byla položena na tiskové konferenci na závěr jeho návštěvy ve Švédsku. Papež v odpovědi na tuto otázku poukázal na výpověď papeže Jana Pavla II. z r. 1994, který odkázal na apoštolský kruh Ježíšových učedníků, v němž ženy nebyly, a proto svěcení žen není v církvi možné. K otázce migrace poznamenal, že křesťané nesmí nikdy uzavřít své srdce před uprchlíky a migranty, současně však vlády mají povinnost regulovat proud nově přichozích jako i alokovat zdroje, aby mohli být do společnosti integrováni. (dle *CN Cath News* 2. 11. 2016, Francis: *Church unlikely to ever ordain woman.*) Z uvedených zdrojů přeložila a komentářem doplnila **Hana Tonzarová (zkráceno)**

